

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

VALSTYBINĖS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBOS KOMISIJA

NUTARIMAS

DĖL UAB „FINESA“ UŽSAKYMŲ SUTARTIES SĄLYGŲ

2021 m. gegužės 27 d. Nr. 10E-1422

Vilnius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktorės Neringos Ulbaitės (Komisijos pirmininkė), direktoriaus pavaduotojos Neringos Baronienės, Nuotolinės prekybos skyriaus vyriausiosios specialistės, pavaduojančios skyriaus vedėją, Šarūnės Riaubienės, ir Teisės skyriaus vyresniosios patarėjos, pavaduojančios skyriaus vedėją, Agnės Gudonytės, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas) 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu bei įgyvendindama nesąžiningų sąlygų taikymo kontrolę, išnagrinėjo UAB „Finesa“ 2019 m. lapkričio 22 d. baldų užsakymo sutarties Nr. VILMAD 3792 (toliau – Sutartis) sąlygas nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu.

Komisija n u s t a t o:

1. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktą įtvirtina Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos teisę įstatymų nustatyta tvarka kontroliuoti sutarčių standartines sąlygas ir ginčyti nesąžiningas vartojimo sutarčių sąlygas.

2. Komisija pagal kompetenciją pasisako dėl UAB „Finesa“ Sutarties nesąžiningų sąlygų taikymo.

Komisija k o n s t a t u o j a:

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 6.228¹ straipsnyje nurodyta, jog vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui (fiziniam asmeniui, veikiančiam su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais) prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas įsipareigoja priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą. Civilinio kodekso 6.672 straipsnis reglamentuoja vartojimo rangos sutarties sampratą, pagal kurią, rangovas (bendrovė) įsipareigoja pagal užsakovo (vartotojo) užsakymą atlikti tam tikrą darbą, skirtą tenkinti buitinius ar asmeninius užsakovo (vartotojo) ar jo šeimos poreikius, o užsakovas (vartotojas) įsipareigoja priimti darbo rezultatą ir už jį sumokėti. Atsižvelgiant į tai, UAB „Finesa“ Sutartis laikytina vartojimo rangos sutartimi, todėl šiai Sutarčiai yra taikomos bendrosios rangą ir vartojimo rangą reglamentuojančios Civilinio kodekso nuostatos.

2. Pagal Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 1 dalį standartinėmis laikomos sąlygos, kurias bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia viena šalis nederindama jų su kita šalimi ir kurios be derybų su kita šalimi taikomos sudaromose sutartyse.

3. Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje numatyta, kad nesąžiningomis laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurios šalių nebuvo individualiai aptartos ir kuriomis dėl sąžiningumo reikalavimo pažeidimo iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai, taip pat minėtame teisės akte pateikiamas pavyzdinis sąrašas standartinių sutarties sąlygų, kurios yra preziumuojamos kaip nesąžiningos vartotojams.

4. Sutarties 6 punkte įtvirtinta, kad „<...> Jei Užsakovas, patiekus Prekes, per 1 darbo dieną nepateikia Rangovui pasirašyto Prekių priėmimo akto ar nepateikia pagrįstų pastabų dėl nekokybiškų

Prekių, laikoma, kad Užsakovas yra pasirašęs prekių priėmimo aktą ir jokių pretenzijų dėl Prekių ir darbų kokybės neturi <...>. Rangovas pasilieka sau teisę nenagrinėti pretenzijos dėl prekių kokybės, jei Užsakovas prekes priėmė pagal šiame ir 5 punkte aprašytas sąlygas ir savo pretenzijos negali pagrįsti vaizdine medžiaga.“

Minimas Sutarties punktas įtvirtina, jog tais atvejais, kai vartotojas per 1 darbo dieną nuo prekių pateikimo dienos nepateikia rangovui pasirašyto prekių priėmimo akto, ar nepateikia pretenzijų dėl prekių kokybės, laikoma, jog darbai yra priimti ir pretenzijų vartotojas neturi. Be to, minimu punktu bendrovė įsitvirtina teisę nenagrinėti vartotojo pateiktos pretenzijos dėl prekės kokybės, jei vartotojas pasirašo prekių priėmimo aktą ir savo pretenzijos negali pagrįsti vaizdine medžiaga.

Pažymėtina, kad Civilinio kodekso 6.662 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog „Užsakovas privalo rangos sutartyje numatytais terminais ir tvarka dalyvaujant rangovui apžiūrėti ir priimti atliktą darbą (jo rezultata). Užsakovas, pastebėjęs nukrypimus nuo sutarties sąlygų, bloginančius darbų rezultato kokybę, ar kitus trūkumus, privalo nedelsdamas apie tai pranešti rangovui. Atliktų darbų priėmimas įforminamas aktu, kuriuo užsakovas be išlygų ar su išlygomis patvirtina priėmęs, o rangovas – perdavęs atliktus darbus“. Taigi, vadovaujantis išdėstytu įstatyminiu reglamentavimu, matyti, jog vartotojui patikrinus rangovo atliktus darbus, šalys privalo pasirašyti darbų priėmimo aktą. Atkreiptinas dėmesys, kad atliktų darbų priėmimo aktu šalys patvirtina realią faktinę situaciją – konkrečius rangovo atliktus ir užsakovui perduodamus darbus, jų apimtį, užsakovo pastabas dėl kokybės ir pan. Atsižvelgiant į tai, kad atliktų darbų priėmimo akto paskirtis yra fiksuoti užsakovui perduodamą konkretų atliktų darbų rezultata, kartu fiksuojant tiek perdavimo ir priėmimo faktus, tiek perduodamų darbų būklę, atitiktį kokybės reikalavimams ir pan., darytina išvada, kad atliktų darbų priėmimo aktas yra būtinas dokumentas, todėl visais atvejais jis turi būti pasirašytas. Nagrinėjamu atveju bendrovės įtvirtina prezumpcija, jog vartotojui nepasirašius prekių priėmimo akto, laikoma, kad darbai yra priimti ir pretenzijų vartotojas neturi, prieštarauja darbų priėmimo akto sampratai bei reikšmei. Be to, pastebėtina, kad Civilinio kodekso 6.662 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad jei rangos sutartis nenustato ko kita, kai užsakovas vengia priimti atliktą darbą, rangovas turi teisę pasibaigus mėnesio terminui nuo tos dienos, kurią pagal sutartį darbai turėjo būti priimti, ir du kartus raštu įspėjęs užsakovą parduoti darbo rezultata, o gautą sumą, atsiskaitęs visus sau priklausančius mokėjimus, užsakovo vardu sumokėti į depozitinę sąskaitą (šio kodekso 6.56 straipsnis). Taigi, vadovaujantis išdėstytu teisiniu reglamentavimu, matyti, jog atvejais, kai vartotojas nepasirašo atliktų darbų priėmimo akto, galėtų būti laikomi vartotojo vengimu priimti darbus, tačiau nesuponuoja darbų priėmimo fakto ir nereiškia, jog vartotojas pretenzijų dėl darbų kokybės neturi.

Taip pat, įvertinus tai, jog bendrovė įsitvirtina teisę nenagrinėti vartotojo pateiktos pretenzijos dėl prekės kokybės, jei vartotojas savo pretenzijos negali pagrįsti vaizdine medžiaga, pažymėtina, kad Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad paslaugų teikėjas privalo neatlygintinai išnagrinėti vartotojo kreipimąsi ir, kai nesutinka su vartotojo reikalavimais, privalo ne vėliau kaip per 14 dienų nuo vartotojo kreipimosi gavimo dienos, jeigu kiti įstatymai ar Europos Sąjungos teisės aktai nenustato kitaip, pateikti vartotojui išsamų motyvuotą rašytinį atsakymą, pagrįstą dokumentais. Vadovaujantis išdėstytu įstatyminiu reglamentavimu, matyti, jog pardavėjas ar paslaugų teikėjas turi pareigą visais atvejais vartotojo kreipimąsi ar pretenziją išnagrinėti ir pateikti vartotojui motyvuotą rašytinį atsakymą, pagrįstą dokumentais. Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymas neįtvirtina šios pardavėjui ar paslaugų teikėjui įtvirtintos pareigos išimčių, todėl nėra aišku, kokių teisiniu pagrindu paslaugų teikėjas perkelia įrodinėjimo pareigą dėl atliktų darbų kokybės silpnesnįjiai Sutarties šaliai – vartotojui, kartu apribodamas vartotojo teisę reikšti pretenzijas, t. y. suteikia sau teisę pretenzijos nenagrinėti, jei vartotojas negali pretenzijos pagrįsti vaizdine medžiaga. Pastebėtina, kad remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 177 straipsnio 1 ir 2 dalimis, įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra (1 dalis); faktiniai duomenys nustatomi: šalių ir trečiųjų asmenų paaiškinimais, liudytojų parodymais, rašytiniais įrodymais, daiktiniais įrodymais, apžiūrų protokolais, ekspertų išvadomis, nuotraukomis, vaizdo ir garso įrašais, padarytais nepažeidžiant įstatymų, ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis (2

dalį). Taigi, vaizdinė medžiaga yra tik vienas iš galimų įrodinėjimo priemonių, kuriomis šalis gali grįžti tam tikrus faktinius duomenis. Taigi, įrodinėjimo priemonės gali pasirinkti pati šalis, todėl Sutarties 6 punkto nuostata, įpareigojanti vartotoją ne tik įrodyti rangovo atliktų darbų trūkumus, bet ir pagrįsti juos konkrečiais įrodymais (būtent – vaizdine medžiaga), pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir teisėtus interesus. Taigi, Sutarties 6 punkte įtvirtinta išlyga, kuomet rangovas suteikia sau teisę nenagrinėti vartotojo pateiktų pretenzijų dėl jo teisių pažeidimo, prieštarauja Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje įtvirtintam įpareigojimui neatlygintinai išnagrinėti vartotojo kreipimąsi, nepriklausomai nuo to, ar vartotojas pateikė atitinkamus įrodymus dėl pretenzijoje nurodytų aplinkybių, taip pat nepriklausomai nuo to, ar paslaugų teikėjas sutinka su vartotojo pateikta pretenzija, ar ne, be kita ko, neatitinka bendrų įrodinėjimo principų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sutarties 6 punkto sąlyga neatitinka aukščiau išdėstyto teisinio reglamentavimo ir tokiu būdu iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

5. Sutarties 7 punkte įtvirtinta, jog *„Jei Prekės yra nekokybiškos/taisytinės ar neatitinka suderinto projekto, ir Užsakovas apie jį netenkinančias Prekes darbus pažymėjo prekių priėmimo akte, Užsakovas privalo sumokėti sutarties 2.b) nurodytą sumą iki nurodytų trūkumų pašalinimo nesumokėdamas tik ginčijamos sumos. Jos nesumokėjus Rangovas turi teisę netaisyti trūkumų iki Užsakovas neatsiskaitys su Rangovu pilnai. Ginčijama suma sumokama iškart po trūkumų pašalinimo“*.

Įvertinus aukščiau minimą Sutarties punktą atkreiptinas dėmesys į tai, kad Civilinio kodekso 6.655 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad jeigu pagal rangos sutartį nenumatyta atliekamų darbų ar atskirų jų etapų apmokėti iš anksto, užsakovas privalo sumokėti rangovui sutartyje nustatytą kainą po to, kai yra priimtas darbų rezultatas, su sąlyga, kad darbai atlikti tinkamai ir laiku, arba užsakovo sutikimu anksčiau nustatyto termino. Taigi šioje įstatyminėje normoje nustatyta pagrindinė darbų apmokėjimo sąlyga – tinkamai ir laiku atlikti darbai. Nagrinėjamu atveju Sutarties 7 punkte įtvirtinta vartotojo pareiga sumokėti rangovui likusią darbų kainą, nesumokant tik ginčijamos sumos, iki rangovui pradėjus trūkumų šalinimo darbus. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis aukščiau išdėstyta įstatymine nuostata, pareiga sumokėti už atliktus darbus atsiranda tik tuomet, kai darbai yra atlikti kokybiškai. Tokiu atveju, jei darbų priėmimo metu yra užfiksuojami darbų kokybės neatitikimai, vartotojas neturi būti įpareigojamas atsiskaityti už darbus iki to momento, kai rangovas pradeda trūkumų šalinimo darbus.

Atsižvelgiant į tai, kad Sutartyje įtvirtinama rangovo teisė netaisyti trūkumų iki kol vartotojas neatsiskaitys su rangovu, pažymėtina, kad vadovaujantis Civilinio kodekso nuostatomis, vartojimo rangos sutartyje numatytus darbus rangovas privalo atlikti tinkamai ir laiku. Rangovas atsako už netinkamos kokybės darbą, pavėluotai atliktus arba neatliktus darbus bei blogą medžiagų kokybę (kai darbai atliekami iš rangovo medžiagos), todėl tais atvejais, kai atlikti darbai neatitinka kokybės reikalavimų, rangovui kyla pareiga ištaisyti kokybės trūkumus. Atsižvelgiant į tai, nėra aišku, koku teisiniu pagrindu vadovaujantis rangovas įsitvirtina teisę nevykdyti jam įstatymu nustatytą pareigą užtikrinti atlikto darbo kokybę. Pastebėtina, kad vadovaujantis Civilinio kodekso 6.661 straipsnio 1 dalimi, rangovas turi teisę nepradėti darbų arba sustabdyti pradėtus darbus, jeigu užsakovas neįvykdo rangos sutartyje numatytų savo priešpriešinių pareigų (neperduoda medžiagų, įrengimų, dokumentų ir kt.) arba kliudo rangovui vykdyti sutartį, arba yra kitų aplinkybių, akivaizdžiai patvirtinančių, kad užsakovas savo pareigų laiku neįvykdys (šio kodekso 6.219 straipsnis). Atkreiptinas dėmesys, kad minima įstatyminė nuostata suteikia teisę rangovui nepradėti rangos darbų arba juos sustabdyti, kai vartotojas nevykdo savo sutartinių įsipareigojimų, tačiau pastebėtina, kad įstatymas neįtvirtina rangovo teisės atsisakyti taisyti darbų kokybės trūkumus, kol vartotojas neatsiskaito už kokybiškai atliktus darbus. Papildomai pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju Sutartis sudaroma visiems joje nurodytiems darbams atlikti, todėl rangovui neatlikus ar nekokybiškai atlikus dalį sutartų darbų, tai būtų laikoma sutarties netinkamu vykdymu, nepriklausomai nuo to, kad dalis darbų buvo atlikti tinkamai. Tokiu atveju, rangovui nevykdant ar netinkamai vykdant sutartinius įsipareigojimus, t. y. rangovui neatlikus ar netinkamai atlikus vartojimo rangos sutartyje numatytą darbą, užsakovas savo teises gali ginti vartotojo teisių gynybos būdais.

Be to, įvertinus tai, kad minimoje Sutarties sąlygoje įtvirtinamas rangovo įsipareigojimas pašalinti prekės kokybės trūkumus, t. y. rangovui suteikiama teisė nuspręsti dėl konkretaus vartotojo teisių gynimo būdo tuo atveju, kai prekės yra nekokybiškos ar neatitinka suderinto projekto. Rangovui neatlikus ar netinkamai atlikus vartojimo rangos sutartyje numatytą darbą, užsakovas savo teises gali ginti vienu šių būdų: pareikšti vieną iš Civilinio kodekso 6.665 straipsnyje numatytų reikalavimų; reikalauti pakartotinai ir neatlygintinai atlikti darbus; atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas (Civilinio kodekso 6.678 straipsnio 1 dalis); pasinaudoti Civilinio kodekso 6.334 straipsnyje numatytais pirkėjo teisėmis (Civilinio kodekso 6.680 straipsnis). Pažymėtina, jog pagal šias teisės normas, jei rangovas neatlieka ar netinkamai atlieka vartojimo rangos sutartyje numatytą darbą, užsakovas turi teisę savo pasirinkimu reikalauti alternatyvių jo teisių gynimo būdų, o būtent, kad: darbas būtų atliktas iš naujo, išskyrus atvejus, kai darbo trūkumai yra nedideli arba jie atsirado dėl užsakovo kaltės; kad būtų atitinkamai sumažinta darbų kaina; kad rangovas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų darbų trūkumus arba atlygintų užsakovo išlaidas jiems ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti; gražinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties. Vadovaujantis išdėstytu įstatyminiu reglamentavimu, matyti, kad tuo atveju, jeigu rangovas netinkamai atlieka vartojimo rangos sutartyje numatytus darbus, būtent vartotojas turi teisę pasirinkti jo teisių gynimo būdą, o rangovas neturi daryti jokios įtakos vartotojo pasirinkimui ar apriboti pasirinkimo galimybę.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad Sutarties 7 punkto sąlyga iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei apriboja vartotojo teises rangovo atžvilgiu, kai rangovas visiškai ar iš dalies neįvykdo Sutartyje numatytų įsipareigojimų ar vykdo juos netinkamai.

6. Sutarties 8 punkte įtvirtinta, jog „Užsakovas vienašališkai gali nutraukti sutartį, jei Rangovas vėluoja patiekti prekes ilgiau nei 30 dienų – tokiu atveju Rangovas sumoka Užsakovui šios sutarties 10 punkte numatytas netesybas. Kitais atvejais Užsakovui vienašališkai nutraukus sutartį, ar po sutarties pasirašymo ją keičiant, Užsakovui tokiu atveju sumokėtas avansas negražinamas, be to Užsakovas įsipareigoja atlyginti Rangovui visus kitus patirtus nuostolius, dėl šios sutarties nutraukimo ar pakeitimo <...>”.

Minimame Sutarties punkte numatoma vartotojo teisės nutraukti Sutartį įgyvendinimo tvarka, be kita ko, įtvirtinant prievolę mokėti netesybas, jei Sutartį vartotojas nutraukia kitais pagrindais nei Užsakovo vėlavimas patiekti prekes ilgiau nei 30 dienų. Įvertinus Sutarties 8 punkto sąlygos formuluotę, matyti, jog tais atvejais, kai vartotojas nutraukia sutartį rangovui vėluojant patiekti prekes ilgiau kaip 30 dienų, rangovas įsipareigoja vartotojui gražinti jo sumokėtą avansą bei sumokėti 0,02 proc. delspinigius už kiekvieną pradelstą dieną (pagal Sutarties 10 punktą). Tuo atveju, jei Sutartis nutraukiama vartotojo dėl bet kokių kitų priežasčių arba keičiant Sutarties sąlygas, rangovas įsitvirtina teisę negražinti vartotojui jo sumokėto avanso, be to, tokiais atvejais vartotojas įpareigojamas atlyginti visus rangovo patirtus nuostolius.

Atkreiptinas dėmesys, kad kai sutartyje nustatytos netesybos, vartotojams taikoma apsauga, kuria draudžiama nustatyti neproporcingai didelę vartotojo civilinę atsakomybę už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą. Pažymėtina, kad pagal įstatyminį reglamentavimą, netesybos yra sutarties šalių nustatyta ir sutartyje nurodyta vienkartinė (bauda) arba periodinė (delspinigiai) suma, kurią sutartį pažeidusi, jos nevykdanti ar netinkamai vykdanči šalis privalo mokėti kitai sutarties šaliai (Civilinio kodekso 6.71 straipsnio 1 dalis). Netesybų teisinė prigimtis yra dvejopa. Pirma, jos yra prievolės įvykdymo užtikrinimo būdas, nes skatina skolininką įvykdyti prievolę. Antra, neįvykdžius prievolės netesybos padeda kompensuoti kreditoriaus interesą. Šiuo atžvilgiu netesybos yra laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, nereikalingais įrodinėti. Pagal Civilinio kodekso 6.73 straipsnio 1 dalį pareiškus reikalavimą atlyginti nuostolius, netesybos įskaitomos į nuostolių atlyginimą. Taigi Civilinis kodeksas numato tik vieną netesybų rūšį – įskaitines netesybas. Kaip minėta, teismų praktikoje yra laikomasi pozicijos, kad galiojančiame Civiliniame kodekse baudinių netesybų nėra numatyta ir netesybomis siekiama tik kompensuoti nukentėjusios šalies nuostolius, tačiau jos negali leisti nukentėjusiajai šaliai piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235-690/2016; Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-646-560/2020). Nagrinėjamu atveju vartotojui nutraukus Sutartį, rangovas visais atvejais turėtų teisę negražinti vartotojui jo sumokėto avanso (400

EUR, Sutarties 2 a punktas) ir reikalauti atlyginti nuostolius, tačiau pažymėtina, kad rangovo išlaidos, patirtos iki vartotojo pranešimo apie Sutarties nutraukimą gavimo, gali būti mažesnės arba rangovas gali jų apskritai nepatirti, tačiau remiantis minimo punkto formuluote, rangovas turėtų teisę vartotojui šios sumos negražinti. Tokiu būdu minimas Sutarties punktas suteikia galimybę rangovui piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies (vartotojo) sąskaita.

Pažymėtina, kad Civilinio kodekso 6.673 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta užsakovo teisė bet kada iki darbo rezultato priėmimo nutraukti sutartį, sumokant dalį nustatytos kainos, proporcingą atliktam darbui. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad užsakovo teisė nutraukti vartojimo rangos sutartį įstatyme nesiejama su rangovo padarytu sutarties pažeidimu, svarbiomis priežastimis ar kokiomis nors kitomis aplinkybėmis, tai reiškia, kad vartotojas rangos sutartyje gali pasinaudoti Civilinio kodekso 6.673 straipsnio 2 dalyje nustatyta teise iki darbo rezultato priėmimo nutraukti sutartį laisva valia, ši užsakovo teisė galioja tol, kol rangovas nėra atlikęs darbo pagal sutartį, rangovui atlikus darbą, užsakovui atsiranda atliktų darbų priėmimo pareiga (Civilinio kodekso 6.662 straipsnis). Kai sutarties nutraukimo pagrindas yra tik paties užsakovo valia (vartotojas tampa nesuinteresuotas rangos darbų rezultatu), jo apsisprendimas, nesusijęs su rangovo padarytu sutarties pažeidimu, sutarties nutraukimo padarinius apima Civilinio kodekso 6.673 straipsnio 2 dalies reguliavimas – užsakovo pareiga apmokėti dalį nustatytos kainos, proporcingos atliktam darbui. Tokiu atveju atlikto darbo kaina turi būti apskaičiuojama atsižvelgiant į konkrečios rangos sutarties sąlygas dėl darbų kainos. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad į rangos darbų kainą pagal Civilinio kodekso 6.653 straipsnio 2 dalies normą įeina ne tik rangovo atlikto darbo atlyginimas, bet ir jo turėtų išlaidų tam darbui kompensavimas. Toks teisinis reguliavimas grindžiamas aplinkybe, kad versliškai tam tikra veikla užsiimantis rangovas turi galimybę visa tai, ko neįdėjo į pradėto užsakymo vykdymą, panaudoti kitam užsakymui, taip išvengdamas nuostolių dėl sutarties nutraukimo. Užsakovas, sumokėjęs atliktos darbo dalies kainą, atitinkamai įgyja teisę į atliktų darbų rezultatą (Civilinio kodekso 6.671 straipsnis). Taigi, rangos sutarties nutraukimas yra vartotojo teisė, kuria jis gali pasinaudoti bet kada iki darbų rezultato priėmimo, ir tai nėra laikoma jo sutartinių prievolių pažeidimu, dėl kurio jam kiltų civilinė atsakomybė. Užsakovas (vartotojas), sumokėjęs atliktos darbo dalies kainą, atitinkamai įgyja teisę į atliktų darbų rezultatą (Civilinio kodekso 6.671 straipsnis). Vartotojo rangos sutarties nutraukimas Civilinio kodekso 6.673 straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju nėra jo sutartinių prievolių pažeidimas, todėl sutartį nutraukusiam užsakovui neatsiranda civilinės atsakomybės prievolės, vartotojo garantija šiuo atveju reiškia civilinės atsakomybės išimtį (Civilinio kodekso 6.253 straipsnio 9 dalis). Rangovas tokiu atveju nelaikomas nukentėjusia šalimi, todėl jis neturi teisės reikalauti, kad užsakovas vykdytų sutartį natūra (Civilinio kodekso 6.213 straipsnis), taip pat neatsiranda kitų neigiamų užsakovui sutarties neįvykdymo teisinių padarinių. Tokios praktikos nagrinėdamas ginčus, kylančius iš vartojimo rangos teisinių santykių, laikosi ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

Įvertinus tai, kad minimame Sutarties punkte įtvirtinta, jog tuo atveju, jei vartotojas Sutartį nutraukia dėl bet kokių kitų priežasčių, t. y. visais atvejais, išskyrus atvejį, kai Sutartį vartotojas nutraukia, kai rangovas ilgiau nei 30 dienų vėluoja atlikti sutartus darbus, rangovui suteikiama teisė negražinti vartotojui jo sumokėto avanso, pastebėtina, kad iš sąlygos formuluotės nėra aišku dėl kokių priežasčių vartotojui nutraukus Sutartį, jo sumokėtas avansas jam nebus gražinamas. Tokiu būdu gali susiklostyti situacija, kuomet Sutartis anksčiau termino bus nutraukta ne dėl vartotojo, o dėl rangovo kaltės, pavyzdžiui, kai rangovas iš esmės pažeis Sutartį. Pažymėtina, kad kai sutartis yra nutraukiama dėl rangovo kaltės, vartotojas dėl to neturėtų patirti jokių neigiamų pasekmių, ir tokiu atveju jam ne tik turi būti gražinta jo sumokėto avanso suma, bet ir atlyginti jo patirti nuostoliai. Be to, pastebėtina, kad Sutarties 8 punkte įtvirtinama, jog vartotojui jo sumokėtas avansas nebus gražinamas keičiant Sutarties sąlygas, tačiau nėra aišku, koku pagrindu vadovaujantis yra įtvirtinama, jog Sutarties keitimo atveju vartotojui yra taikomos netesybos. Pažymėtina, kad vadovaujantis Civilinio kodekso 6.71 straipsnio 1 dalimi, netesybos - tai įstatymų, sutarties ar teismo nustatyta pinigų suma, kurią skolininkas privalo sumokėti kreditoriui, jeigu prievolė neįvykdyta arba netinkamai įvykdyta (bauda, delspinigiai). Atsižvelgiant į tai, nėra aišku, kodėl Sutarties sąlygų keitimas yra prilyginamas Sutarties nevykdymui ar netinkam vykdymui, už kurį vartotojui yra taikomos netesybos. Pastebėtina, kad

sutarties laisvės principas leidžia šalims ne tik sudaryti sutartį, bet ir pakeisti jau sudarytoje sutartyje sulygtas sąlygas (Civilinio kodekso 6.223 straipsnis).

Atkreiptinas dėmesys, jog 1993 m. balandžio 5 d. Europos Bendrijų Tarybos direktyvoje 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse nurodyta, kad nesiekama uždrausti sąlygų, numatančių sumų, sumokėtų avansu, pasilikimą ar dalinį mokėjimą, jei vartotojas atsisako sudaryti arba vykdyti sutartį, tačiau siekia užtikrinti, kad vartotojas būtų lygiaverčiai apsaugotas, t. y., gautų kompensaciją (ekvivalentišką sumą) tuo atveju, jei pardavėjas ar paslaugų teikėjas nutraukia sutartį. Pažymėtina, kad pagal šią sąlygą sumos, kurią pasiliks verslininkas, dydis ir kompensacijos, kurią mokės verslininkas, dydis turi būti ekvivalentiškas. Nagrinėjamu atveju vadovaujantis Sutarties 8 punkto sąlyga rangovui suteikiama teisė negražinti vartotojui iš šio gautų sumų, kai vartotojas nusprendžia nutraukti Sutartį, tačiau Sutartyje neįtvirtinama vartotojo teisė gauti iš rangovo tokio pat dydžio sumą, kai šis vienašališkai nutraukia sutartį.

Taip pat pastebėtina, kad sistemiškai vertinant Sutarties 8 punkto sąlygą, kurioje įtvirtinamas 30 d. rangovo sutartinių įsipareigojimų nevykdymo terminas, ir Sutarties 14 punkto sąlygą, kurioje įtvirtinamas 20 dienų vartotojo sutartinių įsipareigojimų nevykdymo terminas, matyti, jog Sutartyje įtvirtinami nevienodi sutartinių įsipareigojimų nevykdymo terminai bei skirtingos iš to kylančios teisinės pasekmės. Sutartyje įtvirtinant skirtingus šalių sutartinių įsipareigojimų nevykdymo terminus, šalys atsiduria nelygiavertėje padėtyje, o tokiu būdu yra pažeidžiama sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad Sutarties 8 punkto sąlyga įtvirtina rangovo teisę negražinti vartotojui jo sumokėtų sumų, jeigu vartotojas nusprendžia sutartį nutraukti anksčiau sutarto laiko, ir nenumato vartotojo teisės gauti iš rangovo tokio pat dydžio sumas, kai šis vienašališkai nutraukia sutartį. Be to, minima Sutarties sąlyga nustatoma neproporcingai didelę vartotojo civilinę atsakomybę už Sutarties nevykdymą ar netinkamą įvykdymą.

Sutarties 9 punkte įtvirtinta, jog *„Pagal galiojančias Prekių grąžinimo taisykles, durys ir langai yra priskiriami prie matuojamų prekių, todėl Pirkėjas jas gali vienašališkai grąžinti ar reikalauti pakeisti kitomis prekėmis tik sutikus Rangovui. Jei prekės yra montuojamos pakeisti jų varstymo kryptį, angos dydį po prekių pamatavimo montavimo vietoje negalima nesuderinus to raštiškai – tokiais atvejais montuojamų prekių pamatavimo lapas, brėžinys, projektas yra neatsiejama šios sutarties dalis, o už padarytus pakeitimus Pirkėjas prisiima visišką atsakomybę“*.

Įvertinus Sutarties 9 punkto formuluotę, matyti, kad minimu punktu įtvirtinama, jog pagal vartotojo individualų užsakymą pagamintas gaminytis nebus grąžinamas, nesant rangovo sutikimo, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad vartotojas gali pageidauti nutraukti rangos sutartį ir susigrąžinti sumokėtus pinigus keliais atvejais, t. y., kai gaminytis yra kokybiškas ir kai gaminytis yra nekokybiškas. Vertinant Sutarties 9 punkto formuluotę, preziumuojama, kad pagal vartotojo individualų užsakymą pagamintas gaminytis negalės būti grąžinamas ir pastaruoju atveju, t. y., kai jis bus nekokybiškas.

Atsižvelgiant į minimo punkto sąlygos formuluotę, pažymėtina, kad nepriklausomai nuo to, ar baldas pagamintas pagal individualų užsakymą ar ne, rangovui neatlikus ar netinkamai atlikus vartojimo rangos sutartyje numatytą darbą, užsakovas savo teises gali ginti vienu šių būdų: pareikšti vieną iš Civilinio kodekso 6.665 straipsnyje numatytų reikalavimų, t. y. reikalauti pakartotinai ir neatlygintinai atlikti darbus; atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas (Civilinio kodekso 6.678 straipsnio 1 dalis); pasinaudoti Civilinio kodekso 6.334 straipsnyje numatytomis pirkėjo teisėmis (Civilinio kodekso 6.680 straipsnis). Pažymėtina, jog pagal šias teisės normas, jei rangovas neatlieka ar netinkamai atlieka vartojimo rangos sutartyje numatytą darbą, užsakovas turi teisę savo pasirinkimu reikalauti alternatyvių jo teisių gynimo būdų, o būtent, kad: darbas būtų atliktas iš naujo, išskyrus atvejus, kai darbo trūkumai yra nedideli arba jie atsirado dėl užsakovo kaltės; kad būtų atitinkamai sumažinta darbų kaina; kad rangovas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų darbų trūkumus arba atlygintų užsakovo išlaidas jiems ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti; grąžinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties.

Be to, pastebėtina, kad Sutarties 9 punkto sąlygoje minimos „galiojančios Prekių grąžinimo taisyklės“, tačiau iš Sutarties sąlygos formuluotės nėra aišku, kokios tai taisyklės (pavyzdžiui, Mažmeninės prekybos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. 697 „Dėl Mažmeninės prekybos taisyklių patvirtinimo“ ar rangovo parengtos) ir, jei

parengtos rangovo, koku būdu vartotojas gali su jomis susipažinti. Taip pat pastebėtina, kad iš Sutarties sąlygos formuluotės matyti, kad visais atvejais durys ir langai yra laikomi prekėmis, pagamintomis pagal individualų užsakymą, tačiau pažymėtina, kad iš bendrovės internetinėje svetainėje pateiktos informacijos matyti, kad bendrovė gamina ir montuoja ne tik prekes pagal individualius užsakymus, bet ir tas prekes, kurios priskiriamos prie standartinių gaminių. Atsižvelgiant į tai, Sutarties 9 punkto sąlygoje įtvirtinant, jog visais atvejais durys ir langai yra laikomi prekėmis, pagamintomis pagal individualų užsakymą, ir dėl šios priežasties vartotojui apribojama galimybė grąžinti prekes, pažeidžiami vartotojo interesai. Pažymėtina, kad vadovaujantis civilinių santykių subjektų teisinio apibrėžtumo ir teisėtų lūkesčių principais, verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui. Verslininkui, keliami didesni reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui, todėl jam tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą akcentuota, kad verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, jo pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, o įtrauktos į sudarytą sutartį, jos tampa sudėtinė sutarties dalimi.

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad tuo atveju, jeigu bendrovė netinkamai atlieka vartojimo rangos sutartyje numatytus darbus ir, pavyzdžiui, pagal individualų užsakymą pagamintos durys ir langai turi trūkumų, vartotojas turi teisę pasirinkęs vieną iš aukščiau nurodytų jo teisių gynimo būdų, kreiptis į bendrovę, o bendrovė neturi daryti jokios įtakos vartotojo pasirinkimui ar apriboti pasirinkimo galimybę. Pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju, Sutarties 9 punkte įtvirtinus prezumpciją, jog pagal individualų užsakymą pagaminti gaminiai nebus grąžinami visais atvejais, t. y. ir tada, kai tokie daiktai bus nekokybiški, yra apribojamos vartotojo teisės bendrovės atžvilgiu, kai ši visiškai ar iš dalies neįvykdo ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus, pavyzdžiui, pagamina netinkamos kokybės daiktą, minimos sąlygos neatitinka teisinio reglamentavimo, iš esmės pažeidžia vartotojo teises ir interesus bei iškreipia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

7. Sutarties 10 punkte įtvirtinta, kad *„Jei dėl kokių nors aplinkybių Rangovas nebegali įvykdyti šios sutarties, jis informuoja Užsakovą ir per 5 (penkias) darbo dienas grąžina įmokėtą avansą su 0,02 % delspinigiais už kiekvieną dieną, skaičiuojant nuo avanso įmokėjimo“*.

Minimas Sutarties punktas įtvirtina rangovo teisę nutraukti su vartotoju sudarytą Sutartį, numatant, jog rangovas turi teisę Sutartį nutraukti visais atvejais, net ir nesant pakankamam pagrindui. Pažymėtina, kad Civilinio kodekso 6.217 straipsnio 1 dalis nustato, kad šalis gali nutraukti sutartį, jei kita šalis sutarties neįvykdo ar netinkamai įvykdo ir tai yra esminis sutarties pažeidimas. To paties straipsnio 4 dalis nustato, kad kitais pagrindais nutraukti sutartį galima tik teismo tvarka pagal suinteresuotos šalies ieškinį, o 5 dalyje nurodyta, jog vienašališkai sutartis gali būti nutraukta joje numatytais pagrindais. Nagrinėjamu atveju Sutarties 10 punktas suteikia teisę bendrovei piktnaudžiauti savo padėtimi ir nutraukti sutartį, nesant svarbių priežasčių. Pažymėtina, jog esminis sutarties pažeidimas suteikia teisę šaliai vienašališkai, nesikreipiant į teismą, nutraukti sutartį ir gali sukelti vartotojui neigiamų pasekmių. Todėl svarbu Sutartyje aiškiai nurodyti pagrindus, kuriems esant rangovas įgis teisę vienašališkai nutraukti Sutartį. Atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio kodekso 6.217 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog nustatant, ar sutarties pažeidimas yra esminis, ar ne, turi būti atsižvelgiama į tai: 1) ar nukentėjusi šalis iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, išskyrus atvejus, kai kita šalis nenumatė ir negalėjo protingai numatyti tokio rezultato; 2) ar pagal sutarties esmę griežtas prievolės sąlygų laikymasis turi esminės reikšmės; 3) ar prievolė neįvykdyta tyčia ar dėl didelio neatsargumo; 4) ar neįvykdymas duoda pagrindą nukentėjusiai šaliai nesitikėti, kad sutartis bus įvykdyta ateityje; 5) ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, jeigu sutartis būtų nutraukta.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis minimu Sutarties punktu, rangovui suteikiama teisė nesant pakankamo pagrindo nutraukti Sutartį, įspėjus vartotoją prieš 5 dienas ir sumokant tik delspinigius, tačiau jokios kitos netesybos rangovui tokiu atveju nebūtų taikomos. Pastebėtina, kad vadovaujantis Sutarties 8 punktu, vartotojui nutraukus Sutartį, vartotojui ne tik

nebūtų gražinamas jo sumokėtas avansas, bet tuo pačiu vartotojas būtų įpareigojamas atlyginti visus rangovo patirtus nuostolius. Taigi, Sutartyje yra įtvirtinama nevienoda šalių atsakomybė. Pažymėtina, kad pagal Civilinio kodekso 6.256 straipsnio 4 dalį, kai sutartinės prievolės neįvykdo ar netinkamai ją įvykdo bendrovė (verslininkas), tai ji atsako visais atvejais, jei neįrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita. Lietuvos Aukščiausiasis Teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad verslas yra veikimas savo rizika, todėl verslininkas turi prisiimti neigiamų savo veiklos padarinių riziką. Verslininkui sutartinė civilinė atsakomybė nebus taikoma tuo atveju, jei jis įrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-239/2011, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. sausio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-687/2018). Vadovaujantis išdėstytu įstatyminiu reglamentavimu, matyti, jog rangovui, nevykdant sutartinių įsipareigojimų, kyla pareiga atlyginti vartotojo patirtus nuostolius.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad Sutarties 10 punkto sąlyga neatitinka aukščiau išdėstyto teisinio reglamentavimo ir iš esmės pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

8. Sutarties 11 punkte įtvirtinta, kad „*Rangovui vėluojant įvykdyti savo įsipareigojimus pagal šią sutartį, sutarties kaina mažinama 0,02% už kiekvieną pavėluotą dieną, sumą skaičiuojant nuo visos užsakymo sumos*“.

Įvertinus minimos Sutarties sąlygos formuluotę, pastebėtina, kad vadovaujantis Sutarties 12 punktu, vartotojas vėluodamas vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus yra įpareigojamas mokėti 0,02 proc. dydžio netesybas už kiekvieną uždelstą dieną, o tuo tarpu rangovui vėluojant vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus, darbų kaina yra mažinama 0,02 proc. už kiekvieną pavėluotą dieną, kainą mažinant nuo visos užsakymo sumos (pagal Sutarties 11 punktą).

Paaiškintina, kad kai už prievolės įvykdymo termino praleidimą nustatomos netesybos, skaičiuojamos už kiekvieną termino praleidimo dieną, savaitę, mėnesį ir t. t., laikoma, kad netesybos mokamos delspinigių forma (Civilinio kodekso 6.71 straipsnio 3 dalis). Taigi nagrinėjamu atveju šalys susitaria, kad už prievolės įvykdymo termino praleidimą rangovu nustatomos netesybos, skaičiuojamos už kiekvieną termino praleidimo dieną, t. y. laikoma, jog netesybos mokamos delspinigių forma (Civilinio kodekso 6.71 straipsnio 3 dalis).

Šalių teisė susitarti dėl netesybų, *inter alia*, dėl jų dydžio, yra sutarties laisvės principo išraiška. Tokiu susitarimu yra išreiškiamas šalių valia nustatyti tam tikras priemones, skatinančias skolininką įvykdyti prievolės ir kompensuojančias kitai šaliai atsiradusius nuostolius dėl prievolės neįvykdymo ar jos netinkamo įvykdymo (Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1326-794/2019, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-401/2008). Formuodamas teismų praktiką Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad šalių susitarimu nustatytų netesybų tikslas – kompensuoti kreditoriaus galimus praradimus neįvykdžius ar netinkamai įvykdžius sutartinius įsipareigojimus (Civilinio kodekso 6.71 straipsnis), o šalių teisė iš anksto susitarti dėl netesybų reiškia tai, jog kreditoriui nereikia įrodinėti patirtų nuostolių dydžio, nes sutartimi suldytos netesybos laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, kurie pripažintini minimaliais nuostoliais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-138-684/2018; 2009 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-360/2009). Tačiau šiuo atveju pabrėžtina tai, kad Sutartis yra iš anksto parengta rangovo vienašališkai, nederinant Sutarties sąlygų su vartotoju, todėl nėra aišku, koku pagrindu rangovas Sutartimi apriboja savo civilinę atsakomybę, įtvirtindamas, jog delspinigiai už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą bus mokami bendrovės nustatyta ir jai priimtina tvarka, būtent – darbų kaina mažinant 0,02 proc. už kiekvieną pavėluotą dieną. Taip pat pastebėtina, kad įtvirtinus tokią delspinigių mokėjimo tvarką, nėra aišku, ar delspinigiai bus skaičiuojami tais atvejais, kai skola pasieks užsakymo sumą. Vadovaujantis minimos sąlygos formuluote matyti, jog tuo atveju, kai skola pasiekia užsakymo sumą, delspinigių skaičiavimas būtų nutraukiamas, nepaisant to, kad rangovas toliau nevykdytų ar netinkamai vykdytų savo sutartinius įsipareigojimus. Be to, kasacinio teismo išaiškinta, kad netesybos (delspinigiai) ir (arba) palūkanos skaičiuojamos iki bylos iškėlimo teisme, išskyrus šalių susitarime ar įstatyme nustatytus atvejus, kai

netesybos (delspinigiai) ar palūkanos skaičiuojamos iki visiško prievolės įvykdymo. Taigi netesybos (delspinigiai) gali būti skaičiuojamos iki prievolės įvykdymo momento arba iki bylos iškėlimo teisme, o ne tam tikrą laiką iki bus pasiekta Sutartyje nurodyta maksimali netesybų suma.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sutarties 11 punkto sąlyga iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei apriboja vartotojo teises rangovo atžvilgiu reikalauti sumokėti netesybas (delspinigius), kai rangovas visiškai ar iš dalies neįvykdo Sutartyje numatytų įsipareigojimų ar vykdo juos netinkamai.

9. Sutarties 14 punkte įtvirtinta, kad *„Užsakovui vėluojant vykdyti mokėjimus pagal šią sutartį daugiau nei 20 dienų, Rangovas turi teisę perduoti skolų prevenciją bei išieškojimą vykdančiai Antstolių kontorai duomenis apie Užsakovą kaip apie savo finansinių įsipareigojimų nevykdančią asmenį. Skolos išieškojimo išlaidas apmoka Užsakovas“*.

Įvertinus minimos Sutarties sąlygos formuluotę, pažymėtina, kad Civilinio kodekso 6.656 straipsnis, reglamentuojantis rangovo teisę išieškoti jam priklausantį atlyginimą, įtvirtina, jog jeigu užsakovas nevykdo savo įsipareigojimo sumokėti rangos sutartyje nustatytą atlyginimą arba kitokią sutarties šalių sutartą sumą, rangovas turi teisę išieškoti jam pagal sutartį priklausančias sumas už atliktą darbą iš užsakovui priklausančių įrenginių, likusių medžiagų ir kito užsakovui priklausančio turto, kol užsakovas visiškai su juo neatsiskaitys, arba gali sulaikyti darbų rezultatą tol, kol užsakovas tinkamai neįvykdys savo prievolės. Be to, Civilinio kodekso 6.217 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog šalis gali nutraukti sutartį, jeigu kita šalis sutarties neįvykdo ar netinkamai įvykdo ir tai yra esminis sutarties pažeidimas. Atkreiptinas dėmesys, kad nors įstatymas suteikia teisę rangovui nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį, vartotojui neatsiskaitčius už rangovo atliktus darbus, tačiau pastebėtina, kad Civilinio kodekso 6.209 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu sutartis neįvykdyta, nukentėjusi šalis gali raštu nustatyti protingą papildomą terminą sutarčiai įvykdyti ir pranešti apie tai kitai šaliai. Šio straipsnio tikslas – leisti šalims išsaugoti sutartį, nors yra praleistas jos įvykdymo terminas. Nukentėjusiai šaliai suteikiama teisė sudaryti kitai šaliai, praleidusiai įvykdymo terminus, galimybę įvykdyti sutartį. Nukentėjusi šalis, nustačiusi kitai sutarties šaliai papildomą terminą sutarčiai įvykdyti, turi šią teisę įgyvendinti įstatymų nustatyta tvarka apie papildomo termino nustatymą pranešti kitai šaliai raštu, taip pat nustatomas papildomas terminas sutarčiai įvykdyti turi būti protingas. Remiantis Civilinio kodekso 6.217 straipsnio 3 dalimi, kai sutarties įvykdymo terminas praleistas, nukentėjusi šalis gali nutraukti sutartį, jeigu kita šalis neįvykdo sutarties per papildomai nustatytą terminą. Taigi, vadovaujantis išdėstytu teisiniu reglamentavimu, rangovas prieš Sutarties nutraukimą turėtų papildomai informuoti vartotoją apie Sutarties pažeidimus (vėlavimą atsiskaityti už suteiktas paslaugas), suteikiant vartotojui galimybę per protingą terminą pašalinti šiuos pažeidimus, ir tik vartotojui jų nepašalinus, nutraukti tarp šalių sudarytą Sutartį ir kreiptis į antstolį dėl skolos išieškojimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sutarties 14 punkto sąlyga iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

10. Sutarties 15 punkte įtvirtinta, kad *„Prekėms ir su jomis susijusiems darbams suteikiamos 1 (vienerių) metų (jei nesudarytas atskiras priedas) garantijos. Garantija negalioja Prekėms ir Paslaugoms, už kuriuos Užsakovas nėra pilnai atsiskaitęs su Rangovu. Užsakovas yra įspėtas, kad prekių, pagamintų iš natūralių medžiagų (faneruotų, medinių) negalima sandėliuoti lauke ar patalpose, kurių santykinis drėgnumas yra didesnis nei 45% (sienų tinkavimo metu patalpų drėgnumas siekia 70%), taip pat ant tiesioginių saulės spindulių. Prekių pažeidimai, atsiradę nesilaikant šių sandėliavimo sąlygų laikomi mechaniniais ir suteikta garantija tokioms prekėms negalioja. Pasirašydamas šią sutartį Užsakovas sutinka, jog jis yra pilnai susipažinęs su perkamų Prekių transportavimo, saugojimo, montavimo ar eksploatavimo sąlygomis, taip pat supažindintas su sąlygomis, kuriomis prekių garantija negalioja“*.

Minimas Sutarties punktas įtvirtina, jog prekėms ir su jomis susijusiems darbams yra taikomas 1 metų garantijos terminas. Minimu Sutarties punktu taip pat nustatoma garantijos išlyga, t. y. įtvirtinama, jog garantija negalioja prekėms ir paslaugoms, už kurias vartotojas nėra visiškai atsiskaitęs su rangovu. Be to, Sutarties punktas numato, jog vartotojas, pasirašydamas Sutartį, patvirtina, jog jis susipažino su perkamų prekių transportavimo, saugojimo, montavimo ar eksploatavimo sąlygomis.

Pažymėtina, kad kaip nurodoma aukščiau, Civilinio kodekso 6.678 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog, darbų rezultato priėmimo metu arba jo naudojimo metu nustačius darbų rezultatų trūkumus, užsakovas turi teisę per Civilinio kodekso 6.666 straipsnyje nustatytus terminus savo pasirinkimu pareikšti vieną iš Civilinio kodekso 6.665 straipsnyje numatytų reikalavimų arba reikalauti pakartotinai ir neatlygintinai atlikti darbus arba atlyginti trūkumų šalinimo išlaidas. Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.666 straipsnio 3 dalimi, užsakovas turi teisę pareikšti reikalavimus dėl darbų rezultato trūkumų per garantinį terminą, t. y. įstatyminių 2 metų garantinį laikotarpį. Nagrinėjamu atveju bendrovė Sutartyje įtvirtina trumpesnę baldų garantijos terminą, t. y. 1 metų garantijos terminą prekėms ir su jomis susijusiems darbams.

Įvertinus tai, jog minimame Sutarties punkte įtvirtinta, jog garantija negalioja prekėms ir paslaugoms, už kurias vartotojas nėra visiškai atsiskaitęs su rangovu, pažymėtina, kad vadovaujantis aukščiau išdėstytu teisiniu reglamentavimu, rangovas privalo garantuoti darbų kokybę. Atkreiptinas dėmesys, kad šios rangovo pareigos įgyvendinimui įstatymas neįtvirtina išimčių. Nagrinėjamu atveju Sutartyje įtvirtinant, jog „Garantija negalioja Prekėms ir Paslaugoms, už kuriuos Užsakovas nėra pilnai atsiskaitęs su Rangovu“ bendrovė, būdama rangovu, apriboja pareigą garantuoti atliktų darbų kokybę tais atvejais, kai vartotojas neįvykdo sutartinio įsipareigojimo atsiskaityti su rangovu už atliktus darbus. Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.200 straipsniu, sutarties šalys privalo vykdyti sutartį tinkamai ir sąžiningai. Sutarties neįvykdymu laikomas bet kokios iš sutarties atsiradusios prievolės neįvykdymas, įskaitant netinkamą įvykdymą ir įvykdymo termino praleidimą (Civilinio kodekso 6.205 straipsnis). Sutarties šaliai neįvykdžius arba netinkamai įvykdžius sutartį, kita sutarties šalis, atsižvelgiant į aplinkybes, įgyja teisę naudotis sutartyje ir įstatyme nustatytais teisių gynimo būdais. Vadovaujantis išdėstytu įstatyminiu reglamentavimu, pažymėtina, kad tais atvejais, kai vartotojas nevykdo savo sutartinių įsipareigojimų atsiskaityti už rangovo atliktus darbus, rangovas įgyja teisę naudotis sutartyje ir įstatyme nustatytais teisių gynimo būdais, įtvirtintais tiek bendrosiose sutarčių teisės normose, tiek ir atitinkamas sutartis reguliuojančiose teisės normose, tačiau pažymėtina, kad įstatyme įtvirtinti rangovo teisių gynimo būdai neapima teisės riboti rangovo pareigą garantuoti atliktų darbų kokybę.

Be to, įvertinus tai, jog Sutarties 15 punkte yra įtvirtinama, jog vartotojas susipažino su perkamų prekių transportavimo, saugojimo, montavimo ar eksploatavimo sąlygomis, pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju Sutartyje nėra detalizuota, koku būdu vartotojas bus informuojamas ir supažindinamas su perkamų prekių transportavimo, saugojimo, montavimo ar eksploatavimo sąlygomis, o tik lakoniškai įtvirtinama, kad vartotojas susipažino su minimomis sąlygomis. Atsižvelgiant į tai, kad prekių transportavimo, saugojimo, montavimo ar eksploatavimo sąlygų nesilaikymas sukelia vartotojui neigiamas pasekmes, informacija apie šias sąlygas vartotojui yra itin aktuali, todėl rangovas turi pareigą sudaryti galimybę vartotojui su šia informacija susipažinti. Be kita ko, pažymėtina, kad vadovaujantis Civilinio kodekso 6.668 straipsniu, rangovas turi pareigą kartu su atliktų darbų rezultatu perduoti vartotojui informaciją apie rangos sutarties dalyko naudojimą. Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog pagal Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 9 punktą, nesažininga sutarties sąlyga laikoma sąlyga, kuria vartotojas įpareigojamas vykdyti sutarties sąlygas, su kuriomis jis neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sutarties 15 punkto sąlyga, kuria bendrovė įtvirtina trumpesnę prekių ir su jomis susijusių darbų garantijos terminą, nei yra numatyta įstatyme, bei nustato garantijos taikymo išimtį, apriboja ar panaikina vartotojo teises verslininko ar kitos šalies atžvilgiu tuo atveju, kai verslininkas visiškai ar iš dalies neįvykdo ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus, o minimoje Sutarties punkto sąlygoje neįtvirtinus, koku būdu vartotojas bus supažindinamas ar galėtų savarankiškai susipažinti su perkamų prekių transportavimo, saugojimo, montavimo ar eksploatavimo sąlygomis, pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra, vartotojo nenaudai.

Komisija, vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu,
n u t a r i a:

1. Pripažinti, kad Sutarties 6, 10, 14 ir 15 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies bendrąjį vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. iš esmės pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

2. Pripažinti, kad Sutarties 7, 9, 11 ir 15 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 2 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. netinkamai panaikina arba apriboja vartotojo teises verslininko ar kitos šalies atžvilgiu tuo atveju, kai verslininkas visiškai ar iš dalies neįvykdo, ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus.

3. Pripažinti, kad Sutarties 8 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 4 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. suteikia teisę verslininkui negrąžinti vartotojui iš šio gautų sumų, kai vartotojas nusprendžia nesudaryti sutarties ar jos nevykdyti, ir nenumato vartotojo teisės gauti iš verslininko tokio pat dydžio sumas, kai verslininkas vienašališkai nutraukia sutartį.

4. Pripažinti, kad Sutarties 8 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 5 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. nustatoma neproporcingai didelė vartotojo civilinė atsakomybė už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą.

Komisijos pirmininkė

Neringa Ulbaitė